

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ

УДК 004.738.5:316.47

Цитування:

Марковець О. В., Ковальчук У. Р., Клиніна Т. С. Інформаційне забезпечення адаптації студентів I курсу до навчання у закладах вищої освіти (на прикладі Національного університету «Львівська політехніка»). *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2021. № 4. С. 105–112.

Markovets O., Kovalchuk U., Klynina T. (2021). Information support of adaptation of students of the 1st course to education in higher education institutions (based on the example of Lviv polytechnic national university). *Library science. Record Studies. Informology*. 4, 105–112 [in Ukrainian].

Марковець Олександр Вікторович,
кандидат технічних наук, доцент,
завідувач кафедри соціальних комунікацій
та інформаційної діяльності
Національного університету «Львівська політехніка»
Oleksandr.v.markovets@lpnu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-8737-5929>

Ковальчук Ульяна Романівна,
магістрант спеціальності «Інформаційна, бібліотечна
та архівна справа»
Національного університету «Львівська політехніка»
Uliana.Kovalchuk.Mdkib.2021@lpnu.ua
<https://orcid.org/0000-0003-3894-6830>

Клиніна Тетяна Сергіївна,
кандидат історичних наук,
доцент кафедри історії та документознавства
Національного авіаційного університету
tklynina@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-0334-9852>

**ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ I КУРСУ
ДО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ
(на прикладі Національного університету «Львівська політехніка»)**

Мета роботи полягає у вивченні досвіду розробки та впровадження інформаційного ресурсу для покращення адаптації студентів першого курсу до навчання у закладі вищої освіти. **Методологія дослідження** полягає у застосуванні загальнонаукових методів аналізу, узагальнення, систематизації та порівняння, що дало змогу розробити ієрархічну структуру процесу адаптації студентів першого курсу в освітньому та соціальному середовищі закладу вищої освіти з метою проектування та наповнення інформаційного ресурсу для взаємодії студента із структурними підрозділами університету (на прикладі Національного університету «Львівська політехніка»). **Наукова новизна** полягає у розширенні теоретичних знань та практичних навиків для створення інформаційного ресурсу, який допоможе студенту знайти потрібну та корисну інформацію для полегшення його адаптації. **Висновки.** Створення інтерактивного інформаційного простору для адаптації студентів-першокурсників надає можливість забезпечити успішне пристосування студентів до нових викликів у їхньому житті. Керівництво закладів вищої освіти зацікавлене у якнайшвидшій освітній, науковій, творчій, спортивній та суспільній адаптації студентів. Запропонована ієрархічна структура дозволить визначити основні напрямки адаптації студентів в залежності від особливостей організації студентського життя у закладі вищої освіти. Кожен напрямок адаптації містить свої проміжні цілі, які деталізують діяльність у цьому напрямку. Досягнення вказаних проміжних цілей забезпечується відповідними засобами та рекомендаціями. Запропонований інформаційний ресурс дозволить здійснити інформаційну підтримку студента в процесі його адаптації. Цей ресурс суттєво

спростить пошук необхідної інформації для освітньої, наукової, творчої та суспільної діяльності студента, допоможе в організації самостійної роботи та забезпечить зворотній зв'язок студента-першокурсника з структурними підрозділами закладу вищої освіти.

Ключові слова: адаптація, адаптація першокурсників, заклад вищої освіти, інформаційний навчальний простір, соціальна адаптація, психологічна адаптація, студенти-першокурсники.

Markovets Oleksandr,

Ph.D., Associate Professor

Department of Social Communications and information activities

Lviv Polytechnic National University

Kovalchuk Uliana,

master of the specialty «Information, library and archival business»

Lviv Polytechnic National University

Klynina Tetiana,

Ph.D. (History), Associate professor of the History and Documentation Study,

National aviation university

INFORMATION SUPPORT OF ADAPTATION OF STUDENTS OF THE 1st COURSE TO EDUCATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS (Based on the example of Lviv Polytechnic National University)

The purpose of the article is to study the experience of developing and implementing an information resource to improve the adaptation of first-year students to study in higher education. The methodology is to apply general scientific methods of analysis, generalization, systematization, and comparison, which allowed to develop of a hierarchical structure of the process of adaptation of first-year students in the educational and social environment of higher education to design and fill information resources for student interaction with departments university (for example, Lviv Polytechnic National University). The scientific novelty is the expansion of theoretical knowledge and practical skills to create an information resource that will help students find the necessary and useful information to facilitate its adaptation. Conclusions. Creating an interactive information space for the adaptation of first-year students provides an opportunity to ensure the successful adaptation of students to new challenges in their lives. The management of higher education institutions is interested in the fastest possible educational, scientific, creative, sports, and social adaptation of students. The proposed hierarchical structure will determine the main directions of adaptation of students depending on the peculiarities of the organization of student life in higher education. Each direction of adaptation contains its own sub-goals, which detail the activities in this direction. Achieving the mentioned sub-goals is ensured by appropriate means and recommendations. The offered information resource will allow to carry out information support of the student in the course of its adaptation. This resource will greatly simplify the search for the necessary information for educational, scientific, creative, and social activities of the student, help in organizing independent work, and provide feedback to the first-year student with the structural units of higher education.

Keywords: adaptation, an adaptation of freshmen, an institution of higher education, information educational space, social adaptation, psychological adaptation, freshmen.

Актуальність теми дослідження. Проблема адаптації до навчання у закладів вищої освіти є завжди актуальною та потребує зусиль для їх розв'язання. Адаптація першокурсників для проведення навчальної діяльності та професійної підготовки має істотне значення для навчання як на першому році навчання, так і на наступних курсах, оскільки

вплив навколишнього середовища та внутрішні відчуття першокурсника впливають на процес пристосування, а в подальшому і на розвиток навчальної діяльності студента. Соціальні, психологічні, технічні фактори впливають на проходження адаптації. Адаптація першокурсників є фундаментом для подальшого студентського життя, адже саме на

першому році навчання відбувається знайомство з університетом, правилами та вимогами, оточенням, формується ставлення до навчання. Важливість теми полягає в тому, щоб полегшити пристосування першокурсників до новостворених умов, розуміння поняття «Студент».

Мета дослідження полягає у вивченні досвіду розробки та впровадження інформаційного ресурсу для покращення адаптації студентів першого курсу до навчання у закладі вищої освіти.

Аналіз досліджень і публікацій. Важливим фактором успішної навчальної діяльності є проведення ефективної адаптації студента на першому році навчання.

Миرونчук Н. М. у статті «Особливості адаптації студентів вищих навчальних закладів до змінених умов життєдіяльності» розглядає термін адаптації, як одну з основних умов життєдіяльності людини. Автор виділяє такі визначення адаптації, як: засіб оптимізації взаємодії людини з природою та іншими людьми; розвиток та соціалізація людини до навколишнього середовища; важлива складова для володіння будь-якою сферою діяльності [6].

Адаптація – це процес пристосування до нових умов, правил, до оточення. Процес адаптації є складним та тривалим процесом, який тісно пов'язаний з подоланням психологічних чи соціологічних проблем, які виникають у першокурсника з початком навчання.

Першина А. В. у статті «Психологічні чинники адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі» розуміє термін адаптації, як процес та результат пристосування до умов середовища, які поєднують цілі, цінності, можливості особистості, сприйняття себе у новому середовищі, зв'язків та умов загалом [7].

Агарков О. А. у статті «Соціальна адаптація студентів-першокурсників як напрям діяльності соціальної служби вищого навчального закладу» поділяє розуміння адаптації, як процесу, звертаючи свою увагу на те, що це комплексний процес, який характеризується взаємодією соціальних, психологічних та фізіологічних чинників [1].

У статті «Особливості адаптації першокурсників до навчального навантаження сучасного освітнього процесу вищої шко-

ли» автори визначають, як відбувається прискорення процесу соціально-психологічної адаптації підлітка до створених умов життя. Виявлено залежність адаптації від морального та фізичного стану людини, її якостей та особливостей, а також зовнішніх (нові умови, середовище, оточення навколо) та внутрішніх (ставлення до обраної професії, психологічний стан особистості) чинників, які також впливають на розвиток адаптації [8].

Соціальна адаптація є важливим етапом пристосування індивіда до групи, колективу, студентського самоврядування, гуртків, клубів та секцій, проживання в гуртожитку.

Агарков О. А. стверджує, що соціальна адаптація – це активне пристосування особистості до нового соціуму. Процеси адаптації у нашому житті відбуваються постійно, оскільки весь час змінюються умови існування людини та зміни в оточенні. Автор виділяє таку основу в соціальній адаптації в групі, як обмін знань в певному розподілі праці [1]. Обмін знаннями допомагає збагаченню відомостей з певної галузі, що у свою чергу робить студента обізнаним та готовим до будь-яких ситуацій.

Виклад основного матеріалу. Проблема адаптації першокурсника до нових умов є надзвичайно актуальною. Вступаючи, першокурсник стикається з рядом проблем: невпевненість, незручний розклад, нові форми та методи навчання [2, 3]. Досить часто такі проблеми лякають студента та заважають ефективному навчанню. Тому важливий зв'язок між студентом та підрозділами Львівської політехніки, які допоможуть вирішити проблеми, які виникли у студента. Якщо у студента з'являються питання чи побажання стосовно освітнього, культурного чи наукового процесу, завжди можна звернутися до відповідного структурного підрозділу університету та отримати відповідь на своє запитання [4]. У Львівській політехніці до таких підрозділів належать: деканати та кафедри навчально-наукових інститутів, Колегія студентів Львівської політехніки, Первинна профспілкова організація студентів та аспірантів, студентський відділ Львівської політехніки.

Для проведення адаптації першокурсників розроблено чіткий план, який допоможе розділити основне завдання на дрібніші

(більш детальні) завдання. Для цього в роботі подано дерево цілей «Інформаційне забезпечення адаптації студентів 1 курсу», яке пока-

зує, як потрібно адаптувати першокурсника до умов навчання, використовуючи різні форми роботи.

Рис. 1. Дерево цілей «Інформаційне забезпечення адаптації студентів 1 курсу»

Генеральною метою дерева цілей є «Інформаційне забезпечення студентів 1 курсу», яка повинна забезпечити адаптацію першокурсників до навчального процесу. Головна мета поділяється на такі цілі 1 рівня: соціальна адаптація, яка має на меті пристосувати студента до взаємовідносин в групі, сформувати власний стиль поведінки; технічна адаптація, яка полягає у забезпеченні студентів інформаційними ресурсами для здійснення навчання у ЗВО; навчальна адаптація – забезпечення бази знань студента.

Соціальна адаптація містить цілі 2 рівня: формальна адаптація – інформаційно-пізнавальне пристосування студентів до нового оточення, до структури вищої школи, до вимог і своїх зобов'язань; суспільна адаптація – пристосування студента до нового оточення; дидактична адаптація – підготовка студентів до навчальної роботи у вищій школі.

Формальна адаптація містить цілі 3 рівня: пристосування студентів до нового оточення – знайомство студента з новим навчальним закладом, приміщеннями, групою; пристосування до вимог вищої школи, до змісту навчання в ній – ознайомлення з основними правилами університету, пояснення суті та змісту навчання. Засобами для реалізації да-

них цілей є: вступне заняття, на якому і відбувається перше знайомство з навчальним закладом; довідник абітурієнта, в якому вміщено основні правила навчання, вимоги та порядок навчання.

Соціальна адаптація містить цілі 3 рівня: налагодження внутрішньої інтеграції груп студентів-першокурсників – налагодження зв'язку з групою, з іншими студентами; інтеграція груп студентів з студентським оточенням – знайомство студентів-першокурсників з іншими студентами, з новим оточенням. Засобами для реалізації цілей є: тренінги – проведення тренінгів допомагає налагодити контакт між студентами, між студентом та викладачем, визначити та вирішити найбільші проблеми та страхи студентів; гуртки, створення яких згрупує студентів за схожими інтересами та вміннями.

Дидактична адаптація містить цілі 3 рівня: підготовка студентів до нових форм навчання – закріплення понять лекції, семінари, лабораторні; підготовка студентів до нових методів навчання – представлення інформації студентові в ході його пізнавальної діяльності, реалізований через взаємозв'язок викладача й студента. Засобами для реалізації є: науково-дослідна робота, як один з нових форм

навчання, який потребує навичок самостійної роботи студента та аналізу отриманих результатів; самостійне навчання, яке вимагає навичок самостійного опрацювання та аналізу навчальних матеріалів та ефективного використання їх на практиці.

Технічна адаптація містить такі цілі 2 рівня: комунікативна адаптація полягає в пристосуванні студента до взаємозв'язків, розвитку соціальних навичок і вмінь; технічне забезпечення студентів – забезпечення студентів інформаційними ресурсами та пристроями для здійснення навчального процесу; навчальне забезпечення – сукупність нормативних, навчально-методичних та програмних матеріалів із конкретної дисципліни, представлених у паперовій та/або електронній формах, необхідних для ефективного виконання робочої програми з дисципліни.

Комунікативна адаптація має такі цілі 3 рівня: поширення інформації про інститути, деканат – ознайомлення студента з навчальним закладом, його керівництвом та роботою; поширення інформації про структуру університету – знайомство студентів з відділами та підрозділами університету; обмін досвідом студентів – обмін досвідом є досить важливим процесом та допомагає першокурсникам зрозуміти? як чинити в тій чи іншій ситуації, як поводитися з тим чи іншим викладачем, як уникнути проблем, з якими стикалися старшокурсники. Засобами для реалізації є: інформаційний сайт університету та групи у соціальних мережах, які допоможуть в організації обміну інформацією між студентами різних курсів.

Технічна адаптація містить такі цілі 3 рівня: ознайомлення з роботою веб-сервісів – пристосування студентів до навчального графіку, навчальної програми; практичне ознайомлення студентів з роботою програмного забезпечення – освоєння на практиці власних вмінь з роботою програм для обробки інформації. Засобами для реалізації є: кабінет студента та практикум для студентів I курсу.

Навчальне забезпечення містить такі цілі 3 рівня: ознайомлення студентів з технічною складовою студентів – пристосування студента до використання додатковими ресурсами для навчання; забезпечення доступу студентів

до електронних бібліотек та архівів. Засобами для реалізації поставлених цілей є: ВНС (віртуальне навчальне середовище) – служить додатковим ресурсом для навчання, містить інформацію про дисципліни, лекції, матеріали для навчання; електронний каталог, який містить відповідну інформацію, яку студенти можуть використовувати будучи поза межами університету та застосовувати у процесі наукової діяльності.

Навчальна адаптація – пристосування студентів до нового навчального процесу, зміни умов навчання. Вона містить такі цілі 3 рівня: формування основ знань з певної наукової галузі – знайомство студента з дисципліною, формування знань цього предмету, вивчення термінології; практичне застосування знань та вмінь студента. Засобами для реалізації цілей є: лекції, на яких викладачі пояснюють зміст та суть предмету, формують уявлення та знання про предмет, надають інформацію для досконалого вивчення матеріалів дисципліни; лабораторні заняття, де студенти роблять лабораторні та практичні та на практиці засвоюють тему поданого матеріалу.

Для проведення успішної адаптації необхідно розробити інтерактивний інформаційний ресурс [5]. Створення сайту з відповідним алгоритмом дій дозволить студентам отримати відповіді на питання які, їх цікавлять, дізнатися інформацію про події, заходи, про структуру та методи навчання у ЗВО. Інформаційний навчальний простір забезпечує: взаємозв'язок студента з структурними підрозділами університету; інформацією студентів перших курсів про студентське самоврядування, форми та методи навчання, культурні події, що забезпечує соціальну адаптацію (рис.2); технічну адаптацію студента (рис.3), оскільки кожен зможе знайти детальну інформацію, як і звідки взяти програмне забезпечення, програмні засоби для проведення навчання; зацікавленість студента до навчання за допомогою інтерактиву відповідно до кожного виду адаптації (соціальної, технічної та навчальної адаптації (рис.4), які відповідають за пристосування особистості до студентського життя та оточення, забезпечення взаємозв'язку між студентом і куратором, деканатом.

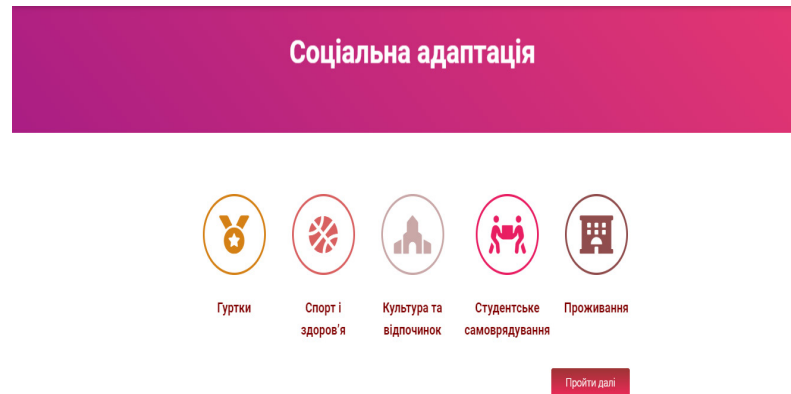

Рис.2. Сторінка «Соціальна адаптація»

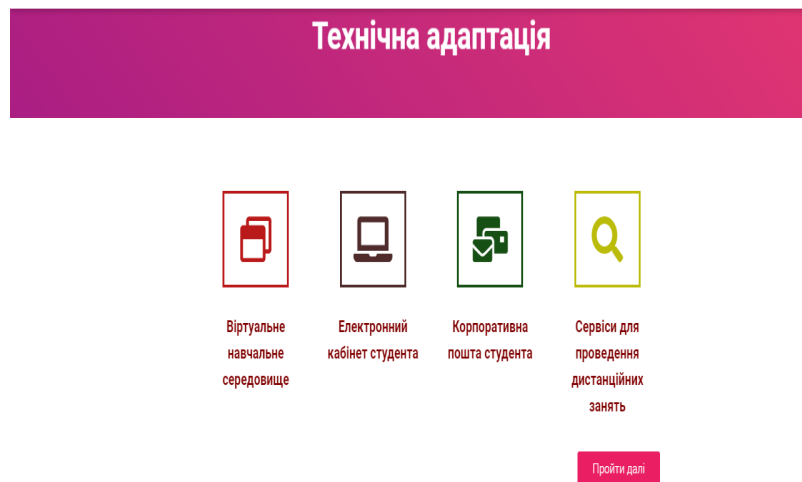

Рис.3. Сторінка «Технічна адаптація»

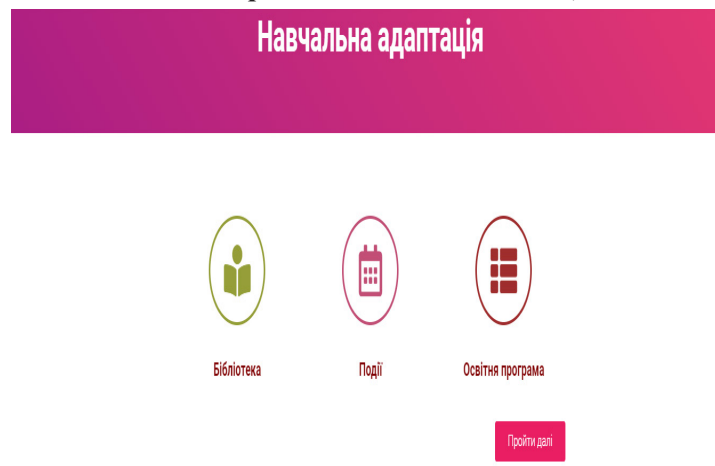

Рис.4. Сторінка «Навчальна адаптація»

Створення інтерактивного інформаційного простору для адаптації студентів-першокурсників суттєво спростить пошук необхідної інформації. Студент отримує відомості про гуртки, спортивні клуби, куди звернутися з питанням оформлення путівок в табори, технічне та навчальне забезпечення. Також використовуючи інтерактивний сайт, студент може

zareєstrуватися в гуртку, записатися в спортивну секцію чи оформити читацький квиток. Наявність всієї інформації в одному інтерактивному сайті не лише забезпечує інформацією, а й суттєво спрощує такі процеси, як реєстрація в гурток, оформлення читацького квитка тощо. Наявність зворотної комунікації допоможе студенту-першокурснику налагодити

ти зв'язок зі структурними підрозділами університету та вирішити свою проблему. Освітній інформаційний простір – це середовище для інформування студента щодо певного виду адаптації та полегшує цей процес.

Наукова новизна полягає у розширенні теоретичних знань та практичних навиків для створення інформаційного ресурсу, який допоможе студенту знайти потрібну та корисну інформацію для полегшення його адаптації. –

Висновки. Період адаптації – особливий період, який забезпечує пристосування особистість до нового середовища, оточення, нового життя загалом. Процес адаптації першокурсників – складний процес, який потребує клопіткої праці, як з боку самого студента, так і від структурних підрозділів університету.

Зміна середовища, оточення, особисті переживання, невпевненість в собі суттєво впливають на процес успішної адаптації, тим самим, не даючи студенту-першокурснику повноцінно розвиватися в обраній галузі. Успішність навчального процесу прямою мірою залежить від рівня адаптації. Розроблена структурна ієрархія складових адаптації студента до навчання допоможе керівництву закладу вищої освіти виявити слабкі сторони у студентському середовищі. Наявність зворотної комунікації на створеному інтерактивному інформаційному ресурсі допоможе студенту-першокурснику налагодити зв'язок з структурними підрозділами університету та пришвидшити процес адаптації до нового навчального середовища.

Список використаних джерел

1. Агарков О. А. Соціальна адаптація студентів-першокурсників як напрям діяльності соціальної служби вищого навчального закладу. *Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право.* 2013. № 3 (19). С. 78–83.
2. Байбекова Л. О. Педагогічні основи адаптації студентів молодших курсів до подальшого навчання у ВНЗ. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».* 2013. Вип. 31, Том VI (48). С. 148–154.
3. Березовська Л. І. Психологічні аспекти адаптації студентів до закладу вищої освіти. *Психологія: теорія і практика.* 2018. № 1 (1). С. 1–7.
4. Марковець О., Ковальчук Р. Використання соціальних мереж для залучення студентів-першокурсників до інформаційного простору ЗВО. *Інформація, комунікація, суспільство 2021: матеріали 10 міжнар. наук.-практ. конф., м. Львів, 20–22 травня 2021 р. Львів, 2021.* С. 31–32.
5. Марковець О. В., Паздерська Р. С. Використання новітніх технологій для забезпечення комунікації у сфері менеджменту організацій: *Стандартизація, сертифікація, якість.* 2019. № 6 (118). С. 7–18.
6. Мирончук Н. М. Особливості адаптації студентів вищих навчальних закладів до змінених умов життєдіяльності: *Нові технології навчання.* 2013. Вип. 79. С. 82–85.
7. Першина А. В. Психологічні чинники адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: міжнародний науковий форум.* 2011. Вип. 5. С. 124–135.
8. Шевченко С. В., Денисов І. Г. Особливості адаптації першокурсників до навчального навантаження сучасного освітнього процесу вищої школи: *Актуальні проблеми психології.* 2019. № 11 (20). С. 345–361.

References

1. Agarkov O.A. (2013). Social adaptation of first-year students as a direction of activity of social service of higher educational institution. *Bulletin of NTUU «KPI» Political Science. Sociology. Right,* 3 (19), 78-83. [in Ukrainian].
2. Baibekova L.O. (2013). Pedagogical bases of adaptation of junior students to further studies in higher education institutions. *Humanitarian Bulletin of Pereyaslav-Khmelnytsky State Pedagogical University named after Hryhoriy Skovoroda - Appendix 1 to Vol. 31, Volume VI (48),* 148-154. [in Ukrainian].
3. Berezovskaya L.I. (2018). Psychological aspects of students adaptation to a higher education institution. *Psychology: theory and practice,* 1 (1), 1-7. [in Ukrainian].
4. Markovets O.V, Kovalchuk U.R. (2021). The use of social networks to attract first-year students to the information space of the university. *Information, communication, society 2021: materials of the 10th*

International scientific conference ICS-2021. (pp. 31-32). Lviv: Publishing House of Lviv Polytechnic National University. [in Ukrainian].

5. Markovets O.V., Pazderskaya R.S. (2019). The use of the latest technologies to ensure communication in the management of organizations. Standartyzatsiya, sertyfikatsiya, yakist, 6 (118), 7-18. [in Ukrainian].

6. Mironchuk N.M. (2013). Peculiarities of adaptation of students of higher educational institutions to changed living conditions. Inst. Of innovation. technologist and the content of education of the Ministry of Education and Science of Ukraine. New technologies of training: scientific method. zb. Kyiv, 2013, 79, 82-85. [in Ukrainian].

7. Pershina A.V. (2011). Psychological factors of students adaptation to higher education. International Scientific Forum: Sociology, Psychology, Pedagogy, Management, 5, 124-135. [in Ukrainian].

8. Shevchenko S.V., Denisov I.G. (2019). Peculiarities of adaptation of freshmen to the educational load of the modern educational process of higher school. Actual problems of psychology: collection. Science, 11 (20), 345-361. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.08.2021

Отримано після доопрацювання 19.09.2021

Прийнято до друку 23.10.2021

УДК 004.738.5:316.472.47:026/027

Цитування:

Мина Ж. В., Нечиталюк В. С. Популяризація спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» у німецькій Вікіпедії. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2021. № 4. С. 112–122.

Myna Z., Nychtaliuk V. (2021). Promotion of the specialty "Information, library and archival affairs" in the german Wikipedia. Library science. Record Studies. Informology. 4, 112–122 [in Ukrainian].

Мина Жанна Василівна,

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри соціальних комунікацій
та інформаційної діяльності
Національного університету
«Львівська політехніка»
zhanna.v.myna@lpnu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-7954-5799>

Нечиталюк Влада Сергіївна,

студентка спеціальності «Інформаційна,
бібліотечна та архівна справа»
Національного університету
«Львівська політехніка»
vlada.nychtaliuk.mdk.2019@lpnu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-2730-6064>

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА» У НІМЕЦЬКІЙ ВІКІПЕДІЇ

Метою роботи є вивчення аспектів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» та важливості її популяризації за кордоном, зокрема у німецькомовному середовищі через створення сторінки у Вікіпедії. **Методологія дослідження:** для досягнення мети статті і виконання поставлених завдань були використанні такі методи як теоретичний аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури, метод збору соціальної інформації, методи математичної статистики. Для повноцінного дослідження та розкриття теми використовувались порівняльний, типологічний, ретроспективний методи. **Наукова новизна** полягає у розширенні знань і популяризації спеціальності